A TÖRVÉNYSZÉK ÍTÉLETE (hatodik tanács)

2012. szeptember 27.*

„Verseny — Kartellek — Az útépítési bitumen holland piaca — Az EK 81. cikk megsértését megállapító határozat — A jogsértő magatartás betudhatósága — Bírságok — A közigazgatási eljárás során tanúsított együttműködés — Jelentős hozzáadott érték — Egyenlő bánásmód”

A T-347/06. sz. ügyben,

a **Nynäs Petroleum AB** (székhelye: Stockholm [Svédország]),

a **Nynas Belgium AB** (székhelye: Stockholm),

(képviselik őket: A. Howard barrister, M. Dean és D. McGowan solicitors),

felperesnek

az **Európai Bizottság** (képviselik: F. Castillo de la Torre, meghatalmazotti minőségben, segítője: L. Gyselen ügyvéd)

alperes ellen,

elsődlegesen az [EK] 81. cikk alapján megindított eljárás[ban] (COMP/F/38.456 – „bitumen [Hollandia]”-ügy) 2006. szeptember 13-án hozott C (2006) 4090 végleges bizottsági határozat megsemmisítése, és másodlagosan a felperesekkel szemben az említett határozatban kiszabott bírság összegének csökkentése iránti kérelem tárgyában,

A TÖRVÉNYSZÉK (hatodik tanács),

tagjai: M. Jaeger elnök, N. Wahl és S. Soldevila Fragoso (előadó) bírák,

hivatalvezető: N. Rosner tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2011. június 15-i tárgyalásra,

meghozta a következő

* Az eljárás nyelve: angol.

Ítéletet

A jogvita alapját képező tényállás

1 A Nynas-csoport alapvetően bitumen és nafténolajok gyártásával és forgalmazásával foglalkozik. A Nynäs Petroleum AB (a továbbiakban: Nynäs AB), amely a Nynas-csoport Svédországban székhellyel rendelkező anyavállalata, a bitumennel kapcsolatos tevékenységeit a kontinentális Európában a Nynas NV/SA (a továbbiakban: Nynas NV) belga társaság közvetítésével folytatta, amely a 100%-os tulajdonában volt, és amely egy Anvers-ben (Belgium) található finomítóban bitument gyártott, és annak egy részét Hollandiába értékesítette. A Nynas NV Európában folytatott bitumenértékesítési tevékenységeit 2003. február 14-én átruházták a Nynas Belgium AB-re (a továbbiakban: Nynas Belgium), amely a Nynäs AB 100%-os tulajdonban lévő svéd leányvállalata. A Nynas Belgium eszközeit 2007. december 31-én átruházták a Nynas NV-re, a Nynas Belgium azonban továbbra is ez utóbbi részvényeinek 99,99%-ával rendelkezett.

2 A British Petroleum vállalkozás (a továbbiakban: BP) 2002. június 20-i levelében arról tájékoztatta az Európai Közösségek Bizottságát, hogy feltételezhetően kartell áll fenn Hollandiában az útépítési bitumen piacán, és a kartellügyek esetében a bírságok alóli mentességről és a bírságok csökkentéséről szóló bizottsági közlemény (HL 2002. C 45., 3. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 2. kötet, 155. o.; a továbbiakban: 2002. évi engedékenységi közlemény) alapján bírságmentesség iránti kérelmet terjesztett elő.

3 A Bizottság 2002. október 1-jén és 2-án be nem jelentett vizsgálatokat tartott többek között a Nynas NV belga helyiségeiben. A Bizottság tájékoztatáskérést intézett több társasághoz, köztük 2003. június 30-án a Nynas NV-hez. Mivel a Nynas Belgium arról tájékoztatta a Bizottságot, hogy felvásárolta a Nynas NV bitumennel kapcsolatos tevékenységét, a Bizottság 2003. július 23-án új tájékoztatáskérést intézett hozzá, amelyre az 2003. október 2-án válaszolt. A Bizottság 2004. február 10-én újabb tájékoztatáskérést küldött, amelyre 2004. március 25-én a Nynäs AB válaszolt, az utolsót pedig 2004. április 5-én küldte, amelyre ez alkalommal a Nynas Belgium válaszolt 2004. május 22-én, kiegészítésképpen pedig 2004. október 19-én.

4 A Bizottság 2004. október 18-án eljárást indított, és 2004. október 19-én több társasághoz, köztük a felperesekhez, a Nynäs AB-hez és a Nynas Belgiumhoz címzett kifogásközlést fogadott el. A felperesek e kifogásközlésre 2005. május 24-én külön-külön válaszoltak.

5 Az érintett társaságok 2005. június 15-én és 16-án tartott meghallgatását követően a felperesek részletezték az ExxonMobilra, a Bizottság által nem szankcionált bitumenszállítóra vonatkozó nyilatkozataikat, amelyeket a Bizottság a kifogásközlésben korábban felhasznált, és amelyeket a meghallgatás több résztvevője is vitatott. E részletes felvilágosításokat számos reakciót kiváltva közölték a meghallgatás valamennyi résztvevőjével.

6 A Bizottság 2006. szeptember 13-án elfogadta az [EK] 81. cikk alapján megindított eljárás[ban] (COMP/F/38.456 – „bitumen [Hollandia]”-ügy) hozott C (2006) 4090 végleges határozatot (a továbbiakban: megtámadott határozat), amelynek összefoglalóját az *Európai Unió Hivatalos Lapjának* 2007. július 28-i számában (HL L 196., 40. o.) tették közzé, és amelyet a felperesekkel 2006. szeptember 26-án közöltek.

7 A Bizottság a megtámadott határozatban megállapította, hogy a határozat címzettjeként megjelölt társaságok az EK 81. cikkbe ütköző egységes és folyamatos jogsértésben vettek részt azáltal, hogy az érintett időszakokban rendszeresen közösen megállapították az útépítési bitumen hollandiai eladásának és vásárlásának bruttó árát, a kartellben részt vevő útépítőknek a bruttó árból adott egységes kedvezményt és a többi útépítő számára a bruttó árból adható kisebb maximum kedvezményt.

8 Az 1994. április 1-jétől 2002. április 15-ig terjedő időszak vonatkozásában megállapították a felperesek e jogsértésért való felelősségét, és egyetemlegesen 13,5 millió euró bírságot szabtak ki velük szemben.

9 A bírságok összegének kiszámítását illetően a Bizottság a jogsértést a jellegére tekintettel különösen súlyosnak minősítette, még akkor is, ha az érintett földrajzi piac korlátozott volt (a megtámadott határozat (316) preambulumbekezdése).

10 A kartellben részt vevő egyes vállalkozások jogellenes magatartása sajátos jelentőségének és a versenyre gyakorolt tényleges hatásának figyelembevétele érdekében a Bizottság az érintett vállalkozások között különbséget tett az érintett piacon fennálló, a piaci részesedéseik alapján kiszámított viszonylagos jelentőségük alapján, és hat kategóriába sorolta őket.

11 E tényezők alapján a Bizottság a felperesek esetében 7,5 millió euró kiindulási összeget állapított meg (a megtámadott határozat (322) preambulumbekezdése).

12 A jogsértés időtartamát illetően a Bizottság úgy vélte, hogy a felperesek hosszú időtartamú jogsértést követtek el, mivel az több mint öt évig tartott, és 1994. április 1-jétől 2002. április 15-ig tartó, összesen nyolc évet kitevő időtartamot állapított meg, és így 80%-kal megemelte a kiindulási összeget (a megtámadott határozat (326) preambulumbekezdése). A bírságnak a jogsértés súlya és időtartama alapján megállapított alapösszegét a felperesek esetében tehát 13,5 millió euróban állapította meg (a megtámadott határozat (335) preambulumbekezdése).

13 A Bizottság a felperesekkel szemben semmilyen súlyosító körülményt nem állapított meg. Egyébiránt úgy vélte, hogy semmilyen enyhítő körülményt nem lehet megállapítani, mivel a kartelltevékenység harmadik szintjének esetleges fennállását, amely szintből a Nynas vállalkozást (a továbbiakban: Nynas) kizárták, e címen nem lehet figyelembe venni (a megtámadott határozat (354) preambulumbekezdése). A Bizottság végül elutasította arra irányuló kérelmüket, hogy a Bizottság enyhítő körülménynek tekintse hatékony együttműködésüket, azaz a tájékoztatáskérésekre adott válaszokat, a tények elismerését, valamint e tárgyra vonatkozó szankcionálási és megelőzési politika végrehajtását (a megtámadott határozat (367)–(371) preambulumbekezdése).

14 A Bizottság nem alkalmazta a 2002. évi engedékenységi közleményt, mivel úgy vélte, hogy a felperesek által szolgáltatott információk nem bírnak jelentős hozzáadott értékkel (a megtámadott határozat (389)–(393) preambulumbekezdése).

A eljárás és a felek kérelmei

15 A Törvényszék Hivatalához 2006. december 4-jén benyújtott keresetlevelükkel a felperesek megindították a jelen keresetet.

16 Az előadó bíró jelentése alapján a Törvényszék (hatodik tanács) a szóbeli szakasz megnyitásáról döntött, és az eljárási szabályzata 64. cikkében előírt pervezető intézkedések keretében írásbeli kérdéseket intézett a felekhez. A felek e kérdésekre az előírt határidőn belül válaszoltak.

17 A felek szóbeli előadásainak és a Törvényszék által feltett szóbeli kérdésekre adott válaszaiknak a meghallgatására a 2011. június 15-i tárgyaláson került sor.

18 Mivel a hatodik tanács egyik tagja akadályoztatva volt, a Törvényszék elnöke az eljárási szabályzat 32. cikkének 3. §-a alapján magát jelölte ki a tanács létszámának kiegészítése érdekében.

19 2011. november 18-i végzésével a Törvényszék (hatodik tanács) új összetételében újból megnyitotta a szóbeli szakaszt, és tájékoztatta a feleket, hogy egy újabb tárgyaláson hallgatják meg őket.

20 A Bizottság és a felperesek a 2011. november 25-i, illetve 28-i levelükben tájékoztatták a Törvényszéket, hogy lemondanak újbóli meghallgatásukról.

21 Következésképpen a Törvényszék elnöke a szóbeli szakasz lezárásáról döntött.

22 A felperesek azt kérik, hogy a Törvényszék:

– semmisítse meg a megtámadott határozat 1. cikkét annyiban, amennyiben az megállapítja a Nynäs AB jogsértésért való együttes és egyetemleges felelősségét;

– semmisítse meg a megtámadott határozat 2. cikkét annyiban, amennyiben az 13,5 millió euró bírságot szab ki velük szemben, illetve másodlagosan megfelelően csökkentse e bírság összegét;

– a Bizottságot kötelezze a költségek viselésére.

23 A Bizottság azt kéri, hogy a Törvényszék:

– a keresetet utasítsa el;

– a felpereseket kötelezze a költségek viselésére.

A jogkérdésről

1. *A megtámadott határozat 1. cikkének megsemmisítése iránti kérelemről*

24 A megtámadott határozat 1. cikkének megsemmisítése iránti kérelmük alátámasztása érdekében a felperesek egyetlen, arra alapított jogalapra hivatkoznak, hogy a Bizottság nyilvánvaló mérlegelési hibákat követett el, és tévesen alkalmazta a jogot, amikor a Nynäs AB-nek tudta be leányvállalata, a Nynas NV felelősségét.

A téves jogalkalmazásról

A felek érvei

25 A felperesek úgy vélik, hogy a Bizottság tévesen alkalmazta a leányvállalat cselekményei anyavállalatnak való betudására vonatkozó ítélkezési gyakorlatot (a Bíróság C-286/98. P. sz., Stora Kopparbergs Bergslags kontra Bizottság ügyben 2000. november 16-án hozott ítéletének [EBHT 2000., I-9925. o.] 27–30. pontja), és hogy az anyavállalatnak aktív módon ténylegesen részt kellett vennie leányvállalatának jogsértő magatartásában ahhoz, hogy a jogsértésért való felelősséget neki tudják be.

26 A Törvényszék arra vonatkozó írásbeli kérdésére válaszolva azonban, hogy milyen következtetéseket kell levonni a Bíróság C-97/08. P. sz., Akzo Nobel és társai kontra Bizottság ügyben 2009. szeptember 10-én hozott ítéletéből (EBHT 2009., I-8237. o.) és C-90/09. P. sz., General Química és társai kontra Bizottság ügyben 2011. január 20-án hozott ítéletéből (EBHT 2011., I-1. o.), a felperesek elálltak egyetlen megsemmisítési jogalapjuk első része keretében előadott érveiktől, amelyek a fenti 25. pontban hivatkozott Stora Kopparbergs Bergslags kontra Bizottság ügyben hozott ítéletből eredő ítélkezési gyakorlat értelmezésére vonatkoztak, amit a Törvényszék tudomásul vett. Fenntartották azonban az azon vélelem megdöntésének módjaival kapcsolatos érveiket, miszerint az anyavállalat a 100%-os tulajdonában lévő anyavállalatára meghatározó befolyást gyakorol.

27 Így a felperesek hangsúlyozzák, hogy azon vélelem, miszerint az anyavállalat a leányvállalatai magatartására meghatározó befolyást gyakorol, megdönthető, amint az anyavállalat bizonyítja, hogy leányvállalata függetlenül járt el. Márpedig a Bizottság tévesen értelmezte az ítélkezési gyakorlatot, amikor megkövetelte, hogy az anyavállalat bizonyítsa, hogy nem élt azon jogkörével, hogy leányvállalatára meghatározó befolyást gyakoroljon, és hogy e leányvállalat az ő bevonása nélkül hozta meg minden stratégiai döntését. Ennek bizonyítása a gyakorlatban lehetetlen, és ellentétes a személyes felelősség elvével (a Törvényszék T-45/98. és T-47/98. sz., Krupp Thyssen Stainless és Acciai speciali Terni kontra Bizottság egyesített ügyekben 2001. december 13-án hozott ítéletének [EBHT 2001., II-3757. o.] 63. pontja).

28 A felperesek ugyanis úgy vélik, hogy valamely anyavállalatnak mindig befolyást kell gyakorolnia leányvállalatára, még ha e befolyás minimális is. Kifejtik, hogy a részvényesek és harmadik személyek védelme érdekében a svéd jog így előírja, hogy az anyavállalatok kötelesek eleget tenni bizonyos, a leányvállalataik irányításával kapcsolatos feltételeknek, úgymint a bizonyos küszöbértéket meghaladó ügyletek jóváhagyása, a belső tájékoztatási kötelezettségek tiszteletben tartása vagy a konszolidált beszámolók elkészítése. Ennélfogva a Bizottság feladata megvizsgálni, hogy az anyavállalat meghatározó befolyást gyakorolt-e a leányvállalat magatartására az érintett piacon, és nem általánosan és elvontan.

29 A Bizottság elutasítja a felperesek valamennyi érvét.

A Törvényszék álláspontja

30 A Bizottság a megtámadott határozatban (a (252)–(264) preambulumbekezdés) úgy vélte, hogy – noha a Nynas NV volt a kartellben közvetlenül részt vevő jogi személy – a Nynäs AB az előbbivel 100%-ban rendelkező anyavállalatként meghatározó befolyást tudott gyakorolni annak üzletpolitikájára a jogsértés időszakában.

31 Előzetesen emlékeztetni kell arra, hogy az uniós versenyjog a vállalkozások tevékenységeire vonatkozik (a Bíróság C-204/00. P., C-205/00. P., C-211/00. P., C-213/00. P., C-217/00. P. és C-219/00. P. sz., Aalborg Portland és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2004. január 7-én hozott ítéletének [EBHT 2004., I-123. o.] 59. pontja), és hogy az EK 81. cikk értelmében vett vállalkozás fogalma magában foglal minden olyan gazdasági egységet, amely meghatározott, hosszú távú gazdasági célt követő személyi, materiális és immateriális összetevők egységes szervezete, és amely hozzájárulhat az e rendelkezésben foglalt jogsértések elkövetéséhez (lásd a Törvényszék T-9/99. sz., HFB és társai kontra Bizottság ügyben 2002. március 20-án hozott ítéletének [EBHT 2002., II-1487. o.] 54. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot). Ugyanebben az összefüggésben a vállalkozás fogalmát úgy kell értelmezni, hogy az gazdasági egységet jelent, még akkor is, ha jogi szempontból e gazdasági egység több természetes vagy jogi személyből áll (a Bíróság C-217/05. sz. Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio ügyben 2006. december 14-én hozott ítéletének [EBHT 2006., I-11987. o.] 40. pontja).

32 A vállalkozás versenyellenes magatartása akkor tudható be valamely másik vállalkozásnak, ha a vállalkozás nem önállóan határozta meg saját piaci magatartását, hanem lényegében az utóbbi által adott utasításokat követte, különösen az őket összekötő gazdasági és jogi kapcsolatokra tekintettel (a Bíróság C-294/98. P. sz., Metsä-Serla és társai kontra Bizottság ügyben 2000. november 16-án hozott ítéletének [EBHT 2000., I-10065. o.] 27. pontja, C-189/02. P., C-202/02. P., C-205/02. P–C-208/02. P. és C-213/02. P. sz., Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2005. június 28-án hozott ítéletének [EBHT 2005., I-5425. o.] 117. pontja, valamint a fenti 26. pontban hivatkozott Akzo Nobel és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítéletének 58. pontja). Így a leányvállalat magatartása az anyavállalatnak tudható be, ha a leányvállalat nem önállóan határozza meg saját piaci

magatartását, hanem lényegében az anyavállalat által adott utasításokat követi, mivel e két vállalkozás gazdasági egységet képez (a Bíróság 48/69. sz., Imperial Chemical Industries kontra Bizottság ügyben 1972. július 14-én hozott ítéletének [EBHT 1972., 619. o.] 133. és 134. pontja).

33 Tehát nem merül fel a jogsértéssel kapcsolatos kezdeményezés kérdése az anyavállalat és leányvállalata között, és még kevésbé az előbbi érintettsége az említett jogsértésben, hanem azon tényről van szó, hogy a fent említett értelemben egyetlen vállalkozást képeznek, ami felhatalmazza a Bizottságot arra, hogy a bírságokat kiszabó határozatot a cégcsoport anyavállalatának címezze. Emlékeztetni kell ugyanis arra, hogy az uniós versenyjog elismeri, hogy az ugyanazon csoporthoz tartozó különböző társaságok gazdasági egységet képeznek, tehát az EK 81. és EK 82. cikk értelmében vállalkozásnak minősülnek, amennyiben az érintett társaságok nem önállóan határozzák meg piaci magatartásukat (a Törvényszék T-203/01. sz., Michelin kontra Bizottság ügyben 2003. szeptember 30-án hozott ítéletének [EBHT 2003., II-4071. o.] 290. pontja).

34 Abban a különös esetben, ha a jogsértő magatartást folytató leányvállalat tőkéje 100%-ban az anyavállalat tulajdonában van, egyrészről ezen anyavállalat meghatározó befolyást gyakorolhat e leányvállalat magatartására, másrészről pedig fennáll azon megdönthető vélelem, amely szerint az említett anyavállalat ténylegesen ilyen befolyást gyakorol (lásd a fenti 26. pontban hivatkozott Akzo Nobel és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 60. pontját, és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

35 E körülmények között elegendő, ha a Bizottság bizonyítja, hogy a leányvállalat tőkéje teljes egészében az anyavállalatának tulajdonában van, ahhoz, hogy vélelmezze, ez utóbbi meghatározó befolyást gyakorol e leányvállalat üzletpolitikájára. A Bizottságnak ezt követően módjában áll az anyavállalat egyetemleges felelősségét megállapítani a leányvállalatával szemben kiszabott bírság megfizetését illetően, kivéve ha az e vélelem megdöntésére köteles anyavállalat elegendő bizonyítékot terjeszt elő annak bizonyításához, hogy a leányvállalata önálló piaci magatartást követ (lásd a fenti 25. pontban hivatkozott Stora Kopparbergs Bergslags kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 29. pontját, valamint a fenti 26. pontban hivatkozott Akzo Nobel és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 61. pontját).

36 A felperesek úgy vélik, hogy azon vélelem Bizottság általi értelmezése, miszerint az anyavállalat a 100%-os tulajdonában lévő leányvállalatára ténylegesen meghatározó befolyást gyakorol, lehetetlenné teszi a vélelem megdöntését.

37 A Bíróság ítélkezési gyakorlatából azonban kitűnik, hogy azon vélelem megdöntése érdekében, miszerint a leányvállalatának törzstőkéjével 100%-ban rendelkező anyavállalat az előbbire ténylegesen meghatározó befolyást gyakorol, az említett anyavállalatnak kell előterjesztenie a Bizottság, majd adott esetben az uniós bíróság általi értékelés érdekében minden olyan, a leányvállalata és közte fennálló szervezeti, gazdasági és jogi kapcsolatokra vonatkozó elemet, amelyek szerinte bizonyítják, hogy nem képeznek egyetlen gazdasági egységet, és amelyek az adott esettől függően változhatnak, ezért nem képezhetik kimerítő felsorolás tárgyát (a fenti 26. pontban hivatkozott Akzo Nobel és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 65. pontja, és a fenti 26. pontban hivatkozott General Química és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 51. és 52. pontja). A felperesek állításával ellentétben ennélfogva olyan megdönthető vélelemről van szó, amelyet nekik kellett volna megdönteniük.

38 A felperesek ezenkívül úgy vélik, hogy a nemzeti jog értelmében az anyavállalatot terhelő kötelezettségek teljesen lehetetlenné teszik a leányvállalatra ténylegesen gyakorolt meghatározó befolyásra vonatkozó vélelem megdöntését. Emlékeztetni kell azonban arra, hogy valamely társaság nem hivatkozhat a nemzeti szabályozásra annak érdekében, hogy kikerüljön az uniós szabályok hatálya alól, mivel az uniós jogban használt jogi fogalmakat főszabály szerint az egész Unióban egységesen kell értelmezni és alkalmazni (a Bíróság 49/71. sz. Hagen-ügyben 1972. február 1-jén hozott ítéletének [EBHT 1972., 23. o.] 6. pontja). Mindenesetre a fentiekben említett, e vélelem fennállására és az annak megdöntését lehetővé tévő szempontokra vonatkozó elvek összességére figyelemmel úgy tűnik, hogy a svéd jog által az anyavállalatokkal szemben leányvállalataikra tekintettel előírt kötelezettségekre

vonatkozó elemek, amelyek arra hivatottak, hogy ez utóbbiak feletti szoros irányítást alakítsanak ki a részvényesek és harmadik személyek védelme érdekében, megerősítik a Bizottság által a Nynäs AB esetében a leányvállalata, a Nynas NV feletti irányítást illetően alkalmazott vélelmet.

39 Végül a felperesek úgy vélik, hogy azon vélelem Bizottság általi értelmezése, miszerint az anyavállalat a 100%-os tulajdonában lévő leányvállalatára ténylegesen meghatározó befolyást gyakorol, ellentétes a személyes felelősség elvével. A felperesek a fenti 27. pontban hivatkozott Krupp Thyssen Stainless és Acciai speciali Terni kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítéletből eredő ítélkezési gyakorlatra hivatkoznak, amelynek értelmében valamely természetes vagy jogi személy csak a neki személyesen felróható tények miatt szankcionálható. A felperesek úgy vélik, hogy ezen elv értelmében a Bizottság nem követelheti meg, hogy az anyavállalat bizonyítsa, hogy nem élt azon jogkörével, hogy leányvállalatára meghatározó befolyást gyakoroljon, és hogy e leányvállalat az ő bevonása nélkül hozta meg minden stratégiai döntését, annak érdekében, hogy ne neki tudja be a leányvállalata jogsértő magatartásáért való felelősséget.

40 Mindazonáltal az ítélkezési gyakorlat szerint azon tény, hogy egy csoport anyavállalata, amely a leányvállalataira meghatározó befolyást gyakorol, az ez utóbbiak által elkövetett versenyjogi jogsértésekért egyetemlegesen felelősségre vonható, egyáltalán nem jelent kivételt a személyes felelősség elve alól, hanem éppen ellenkezőleg ennek az elvnek a kifejeződése, mivel az anyavállalat és a meghatározó befolyása alatt álló leányvállalatok együttesen az uniós versenyjog értelmében egyetlen vállalkozást alkotnak, amely vállalkozásért felelősséggel tartoznak, és ha e vállalkozás szándékosan vagy gondatlanságból megsérti a versenyszabályokat, ez a csoport szerkezetébe tartozó valamennyi jogi személynek kiváltja a személyes és egyetemleges felelősségét (lásd a fenti 26. pontban hivatkozott Akzo Nobel és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 77. pontját, és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot). Így az ítélkezési gyakorlat elismeri a személyes felelősség elvét (a Bíróság C-49/92. P. sz., Bizottság kontra Anic Partecipazioni ügyben 1999. július 8-án hozott ítéletének [EBHT 1999., I-4125. o.] 145. pontja, C-279/98. P. sz., Cascades kontra Bizottság ügyben 2000. november 16-án hozott ítéletének [EBHT 2000., I-9693. o.] 78. pontja, valamint C-280/06. sz., ETI és társai ügyben 2007. december 11-én hozott ítéletének [EBHT 2007., I-10893. o.] 39. pontja), azonban az nem a társaságokra, hanem a vállalkozásokra alkalmazandó. E kifogást tehát szintén el kell utasítani.

41 A fentiek összességéből következik, hogy a Bizottság nem alkalmazta tévesen a jogot, amikor a Nynäs AB-nek tudta be a leányvállalata, a Nynas NV által elkövetett jogsértésért való felelősséget.

A felelősség Nynäs AB-nek való betudásakor a jelen ügyben elkövetett nyilvánvaló mérlegelési hibákról

A felek érvei

42 Először is a felperesek szerint a Bizottság nyilvánvaló mérlegelési hibát követett el, amikor nem ismerte el, hogy a csoportján belüli leányvállalatok jelentős üzleti önállósággal rendelkeznek. Diagramjuk azt mutatja, hogy Hollandiában a „Bitumen” osztály kereskedelmi ügyletei és stratégiai irányvonalai a Nynas NV alá tartoztak, és hogy az Európában bitumennel kapcsolatos tevékenységet folytató testvérvállalatai ráruházták a jelentős politikai és operatív döntéseket. Az anyavállalat feladata csak az volt, hogy jóváhagyjon bizonyos rendkívüli ügyleteket, anélkül hogy sértette volna az Nynas NV önállóságát.

43 Másodszor a Bizottság nyilvánvalóan tévesen értékelte a Nynäs AB és leányvállalata, a Nynas NV érintett piacon tanúsított magatartását. A Bizottság így egyrészről nem vette figyelembe, hogy a Nynas NV szerepe Hollandiában a bitumen piacán kizárólag a szerződésekkel kapcsolatos tárgyalásokra és a személyzet kinevezésére korlátozódott, másrészről pedig, hogy a Nynäs AB feladata egyértelműen a csoport stratégiai vezetésével, átfogó kockázataival és koordinációjával kapcsolatos kérdésekre korlátozódott, és e társaságnak semmilyen szerepe nem volt az érintett piacon. A Bizottság így nyilvánvalóan tévesen vélte úgy, hogy a Nynäs AB meghatározó szerepet játszott e piacon a

célkitűzések és a stratégia meghatározásában, miközben igen magasak voltak azon küszöbértékek, amelyeken túl ez utóbbinak be kellett avatkoznia a Nynas NV döntéseibe, és továbbra is a rendkívüli ügyleteket kellett jóváhagynia. A Bizottság egyébiránt semmilyen elemet nem terjesztett elő, amely alapján értékelni lehetett volna, hogy a Nynäs AB milyen szerepet játszott a Nynas NV kérdéses versenyellenes magatartásában.

44 Harmadszor azon elemek, amelyek alapján a Bizottság megállapította, hogy a Nynäs AB ténylegesen meghatározó befolyást gyakorolt a Nynas NV-re, nagyon alaki jellegűek. A Bizottság így túl nagy jelentőséget tulajdonított olyan elemeknek, mint a Nynas NV és a Nynäs AB közötti tájékoztatási mechanizmusok (reporting) és konszolidált beszámolók fennállása, vagy a Nynas NV igazgatótanácsi tagjainak részvétele a Nynäs AB végrehajtó testületében. Ezenkívül a Bizottság nem vette figyelembe azon tényt, hogy a Nynas NV „Bitumen" osztályának „chief business executive-je" (a továbbiakban: CBE) által ellátott feladatok a Nynäs AB végrehajtó bizottságában az információk továbbítására és a pénzügyi eredmények elemzésére korlátozódtak.

45 A Bizottság vitatja a felperesek valamennyi érvét.

A Törvényszék álláspontja

46 A Bizottság által akkor elkövetett nyilvánvaló mérlegelési hibákra alapított kifogásokra válaszolva, amikor a Nynas NV által elkövetett jogsértésért való felelősséget a Nynäs AB-nek tudta be, meg kell vizsgálni, hogy a felperesek előterjesztettek-e olyan elemeket, amelyek lehetővé teszik azon vélelem megdöntését, miszerint a Nynäs AB meghatározó befolyást gyakorolt a Nynas NV-re.

47 A Bizottság a megtámadott határozat (252)–(264) preambulumbekezdésében kifejti, hogy azért alkalmazhatta azon vélelmet, miszerint a Nynäs AB az 1994. április 1-jétől 2002. április 15-ig terjedő időszakban ténylegesen meghatározó befolyást gyakorolt a Nynas NV-re, mert e két társaság között 100%-os részesedési szerkezet áll fenn. Ezt követően úgy vélte, hogy másodlagosan több, a csoport hierarchikus szerkezetére vonatkozó tényező is megerősítette e vélelmet. Így először is, noha a Nynas NV a bitumennel kapcsolatos tevékenységet illetően a csoporton belül az európai székhely feladatát látja el, bizonyos küszöbértéken túl azonban nem jogosult bizonyos döntéseket hozni a Nynäs AB bevonása nélkül (beruházási költségek, a szerződésekkel kapcsolatos tárgyalás és szerződéskötés, az ügyfeleknek nyújtott hitelek engedélyezése és a berendezések selejtezése). Egyébiránt az anyavállalat feladata a végrehajtó bizottsága révén a csoport célkitűzéseinek, stratégiáinak és átfogó irányvonalainak meghatározása, valamint a csoport költségvetésére, nagy projektjeire és működési koordinációjára vonatkozó magas szintű döntések meghozatala. Ezenkívül az anyavállalat vertikálisan szervezett, mivel bizonyos jogköröket bizottságok révén átruház leányvállalataira. Végül a Nynas NV igazgatótanácsának három tagja közül kettő a Nynäs AB-hez tartozik, amelyen belül a vezérigazgatói és „chief refining officer" feladatokat látják el, míg a Nynas NV igazgatótanácsának harmadik tagja a saját vezérigazgatója, aki a Nynäs AB igazgatótanácsának ülésein is részt vesz.

– A Nynas NV üzletpolitikájának önállóságáról

48 Amint arra a fenti 37. pontban a Törvényszék emlékeztetett, noha az ítélkezési gyakorlat szerint az anyavállalat által leányvállalatára gyakorolt befolyás értékelése nem korlátozódik a szűk értelemben vett üzletpolitika vizsgálatára, az uniós bíróság megőrzi az üzletpolitikára vonatkozó elemek figyelembevételének lehetőségét annak vizsgálatakor, hogy a két társaság egyetlen gazdasági egységet alkot-e.

49 A Nynas-csoport „organisation bookjából” kitűnik különösen, hogy a csoport szerkezete igen integrált és hierarchikus. A csoport tevékenység szerint három osztályra tagolódik, amelyek mindegyikét egy CBE vezeti. A Nynas NV így a „Bitumen” osztályba tartozó összes leányvállalat operatív irányításáért és napi üzletvezetéséért felelős osztályt jelenti.

50 Az osztályok átfogó koordinációját a Nynäs AB elnöke biztosítja, míg valamennyi leányvállalat napi koordinációja a feladatok szerint – különösen a kereskedelem területén – szakosított bizottságok („corporate functional managers” és „coordinators”) hatáskörébe tartozik, amelyek a csoport szintjén működnek. E bizottságok, amelyek többsége közvetlenül az anyavállalattól függ, míg egyesek közvetlenül a leányvállalatokhoz tartoznak, kötelesek valamennyi információt továbbítani közvetlenül az anyavállalat elnöke és alelnöke számára. Minden egyes osztály CBE-je az anyavállalat, a Nynäs AB végrehajtó bizottságának állandó tagja, amely rajtuk kívül a Nynäs AB elnökéből és alelnökéből áll. E végrehajtó bizottság feladata, hogy havonta meghatározza a csoport célkitűzéseit, stratégiáját, irányvonalait és magas szintű költségvetési döntéseit, nagy projektjeit és működési koordinációját.

51 Noha a felperesek előadják, hogy a CBE-k csak a pénzügyi teljesítményükre vonatkozó havi elemzést továbbítják az anyavállalatnak, anélkül hogy azt tájékoztatnák a vételre és eladásra vonatkozó napi döntésekről, a csoport szervezetének vizsgálata azt mutatja, hogy az anyavállalat a végrehajtó bizottság és a szakosított bizottságok révén szorosan és rendszeresen részt vesz leányvállalatai tevékenységében. A felperesek egyébiránt semmilyen elemmel nem szolgáltak annak bizonyítása érdekében, hogy a Nynäs AB nem élt azon jogkörével, hogy a Nynas NV-re meghatározó befolyást gyakoroljon. Egyébiránt azon tény, hogy a Nynas NV bizonyos küszöbérték alatt viszonylag önálló üzletpolitikát folytatott, önmagában nem teszi lehetővé azon megállapítás megcáfolását, miszerint 100%-os részvényesként és figyelemmel a csoport társasági szerkezetére, a Nynäs AB ténylegesen meghatározó befolyást gyakorolt a Nynas NV-re.

52 A felperesek egyébiránt úgy vélik, hogy azon körülmény, hogy a Nynas NV feladata volt a „Bitumen” osztályba tartozó összes leányvállalat operatív irányítása és napi üzletvezetése, mivel a leányvállalatok a „management service agreement” értelmében ráruházták az alapvető politikai és operatív döntések meghozatalára vonatkozó jogkörüket, bizonyítja, hogy feladatai meghaladták a leányvállalat szokásos feladatait, így igen széles körű önállósággal rendelkezett. Az uniós bíróság azonban elismeri, hogy amikor egy társaság felügyeli a jogsértő magatartásban részt vevő testvérvállalatát, a Bizottság vélelmezheti, hogy a közös anyavállalat ruházta e felügyeleti jogköröket e testvérvállalatra (lásd ebben az értelemben a Törvényszék T-43/02. sz., Jungbunzlauer kontra Bizottság ügyben 2006. szeptember 27-én hozott ítéletének [EBHT 2006., II-3435. o.] 129. pontját). Így azon tény, hogy a Nynas NV a bitumenágazatban bizonyos irányítást gyakorolt a csoport más társaságai felett, noha ez utóbbiak nem voltak a saját leányvállalatai, további ténykörülményt jelent a Nynäs AB és a Nynas NV közötti hierarchikus kapcsolatok fennállására vonatkozóan, mivel az utóbbi által a testvérvállalatai felett gyakorolt irányítási jogkört csak az anyavállalat ruházhatta rá.

– Az anyavállalatnak az érintett piacon tanúsított magatartásáról és a jogsértésben játszott szerepéről

53 A felperesek úgy vélik, hogy a Bizottságnak olyan elemekre kellett volna támaszkodnia, amelyek alapján értékelhető, hogy az anyavállalat milyen szerepet játszott a kérdéses versenyellenes magatartásban, annak eldöntése érdekében, hogy megállapítható-e a felelőssége a leányvállalata által elkövetett jogsértésért. Amint azonban arra a fenti 33. pontban a Törvényszék emlékeztetett, az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az anyavállalat által leányvállalata felett gyakorolt irányítás nem szükségszerűen függ össze a jogsértő magatartással (a fenti 26. pontban hivatkozott Akzo Nobel és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 59. pontja, valamint a fenti 26. pontban hivatkozott General Química és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 38., 102. és 103. pontja). Egyébiránt emlékeztetni kell arra, hogy a Bizottság nem volt köteles arra, hogy további bizonyítékokkal szolgáljon arra vonatkozóan, hogy a

Nynäs AB rendelkezett a leányvállalata teljes tőkéjével, ahhoz hogy vélelmezze, ez utóbbi meghatározó befolyást gyakorolt e leányvállalat üzletpolitikájára. Ennélfogva nem kell megvizsgálni, hogy a Nynäs AB ténylegesen befolyást gyakorolt-e a Nynas NV jogsértő magatartására.

– A túlzottan alaki elemek figyelembevételéről

54 A felperesek előadják, hogy a Bizottság túl nagy jelentőséget tulajdonított olyan elemeknek, mint a Nynas NV és a Nynäs AB közötti tájékoztatási mechanizmusok és konszolidált beszámolók fennállása, valamint a Nynas NV igazgatótanácsi tagjainak részvétele a Nynäs AB végrehajtó testületében.

55 Amint arra a Törvényszék a fenti 37. pontban emlékeztetett, az ítélkezési gyakorlat szerint azonban az anyavállalat és leányvállalata közötti egyetlen gazdasági egység fennállásának vizsgálatakor az uniós bíróságnak figyelembe kell vennie minden, a felek által elé terjesztett és a két társaság közötti szervezeti, gazdasági és jogi kapcsolatokra vonatkozó elemet, amelyeknek jellege és jelentősége az adott eset sajátos jellemzőitől függően változhat (a fenti 26. pontban hivatkozott Akzo Nobel és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 65. pontja). Noha bizonyos körülmények, úgymint a beszámolóknak a csoport szintjén való konszolidálása, nem bírnak jelentőséggel (a fenti 26. pontban hivatkozott General Química és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 108. pontja), más elemek, amelyek önmagukban nem bizonyíthatják egyetlen gazdasági egység fennállását, összességükben véve elegendő egybehangzó bizonyítékok csoportjának minősülhet.

56 Így figyelembe kell venni azon elemeket, amelyek alapján megállapítható a két társaság közötti erős hierarchikus kapcsolatok fennállása, úgymint a jelen ügyben a leányvállalat és az anyavállalat közötti tájékoztatási mechanizmusok, és azon tény, hogy az egyik társaság vezető tisztségviselői jelen voltak a másik döntéshozó szerveiben is. Egyébiránt azon körülmény, hogy a megtámadott határozat tévesen említi a Nynas NV CBE-jének a Nynäs AB igazgatótanácsában való jelenlétét, noha e személy a Nynäs AB végrehajtó bizottságának ülésein vett részt, nem befolyásolja a megtámadott határozat jogszerűségét, mivel az ügy irataiból kitűnik, hogy a Nynäs AB végrehajtó bizottsága alapvető szerepet játszik a csoport magas szintű döntéseiben (lásd a fenti 50. pontot).

57 A fentiek összességéből következik, hogy a felperesek által előadott elemek nem teszik lehetővé azon vélelem megdöntését, miszerint az Nynas NV tőkéjének 100%-ával rendelkező Nynäs AB ténylegesen meghatározó befolyást gyakorolt a Nynas NV politikájára. Ennélfogva meg kell állapítani, hogy a Nynäs AB a Nynas NV-vel együtt az EK 81. cikk értelmében vett vállalkozásnak minősül, anélkül hogy meg kellene vizsgálni, hogy a Nynäs AB befolyásolta-e a kérdéses magatartást. Következésképpen az első jogalapot teljes egészében el kell utasítani.

58 A fentiek összességéből következik, hogy a keresetlevélben foglalt, a megtámadott határozat 1. cikkének megsemmisítése iránti kérelmet el kell utasítani.

2. *A megtámadott határozat 2. cikkének megsemmisítése iránti kérelemről*

59 A felperesek a megtámadott határozat 2. cikkének megsemmisítése iránti kérelmük alátámasztása érdekében két jogalapot hoznak fel. Az első jogalap azon alapul, hogy a Bizottság a 2002. évi engedékenységi közlemény B. címe rendelkezéseinek alkalmazásakor nyilvánvaló mérlegelési hibákat követett el, tévesen alkalmazta a jogot, és megsértette az egyenlőség elvét, a második jogalap pedig annak bizonyítására irányul, hogy a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése és az [ESZAK] 65. cikk (5) bekezdése alapján kiszabott bírság megállapításának módszeréről szóló iránymutatás (HL 1998. C 9., 3. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 1. kötet, 171. o.; a továbbiakban: iránymutatás) 3. pontjának megfelelően a Bizottságnak figyelembe kellett volna vennie a 2002. évi engedékenységi közlemény rendelkezéseinek hatókörén kívüli tényleges együttműködésüket.

A 2002. évi engedékenységi közlemény B. címének rendelkezései alapján való csökkentés megtagadásáról

60 A 2002. évi engedékenységi közlemény 20. pontja szerint „[a]zok a vállalkozások, amelyek nem felelnek meg a fenti A. szakasz [bírságmentességre vonatkozó] feltételeinek, jogosultak lehetnek annak a bírságnak a csökkentésére, amelyet egyébként kiszabtak volna”. A 2002. évi engedékenységi közlemény 21. pontja kifejti, hogy „[a]nnak érdekében, hogy a csökkentésre jogosultságot szerezzen, a vállalkozásnak a Bizottság rendelkezésére kell bocsátania a feltehető jogsértésre vonatkozó olyan bizonyítékait, amelyek jelentős hozzáadott értéket képviselnek a Bizottságnak már rendelkezésére álló bizonyítékok értékéhez képest, és véget kell vetnie a feltehető jogsértésben való részvételének nem később, mint a bizonyíték benyújtása időpontjában”. Egyébiránt a 2002. évi engedékenységi közlemény 22. pontja kimondja, hogy „[a] »hozzáadott érték« fogalma arra vonatkozik, hogy a benyújtott bizonyíték jellege és/vagy részletessége folytán mennyiben segíti a Bizottságot a kérdéses tényállás bizonyításában”, továbbá hogy „[e]nnek mérlegelésében a Bizottság általában azokat az írásos bizonyítékokat, amelyek abból az időszakból származnak, mint a bizonyítandó tényállás, értékesebbnek tekinti, mint a később keletkezett bizonyítékokat”, és hogy „[e]hhez hasonlóan a kérdéses tényállással kapcsolatos közvetlen bizonyítékokat általában nagyobb értékűnek tekinti, mint a közvetett vonatkozásúakat”.

61 A Bizottság a megtámadott határozatban jelezte, hogy a Nynas, anélkül hogy a 2002. évi engedékenységi közlemény alapján a bírságának csökkentése iránti alakszerű kérelmet terjesztett volna elő, a Bizottság tájékoztatáskérésére adott 2003. október 2-i válaszában részletes információkkal szolgált. Ezen információk többek között kilenc oldalon keresztül pontosan kifejtették a kartelltalálkozók rendszerét, amit nem kértek tőle, így azok hozzáadott értékkel bírtak. A Bizottság azonban úgy vélte, hogy ezen elemek nem segítették a tényállás bizonyításában, mivel ezen időpontban már rendelkezett a helyszíni vizsgálatok során lefoglalt dokumentumokkal, a BP és a Kuwait Petroleum engedékenység iránti kérelmével, valamint néhány, a tájékoztatáskéréseinek 2003. június 30-án elküldött első csoportjára adott válasszal. Ezenkívül e bizonyítékok nem tették lehetővé számára a kartell jelentős új jellemzőinek bizonyítását, különösen azért, mert a Nynas újrafogalmazott az ExxonMobilra vonatkozó néhány nyilatkozatot. A Bizottság tehát úgy vélte, hogy – mivel a Nynas nem szolgált jelentős hozzáadott értékkel bíró információkkal – a 2002. évi engedékenységi közlemény alapján nem csökkentheti a bírságát (a megtámadott határozat (389)–(393) preambulumbekezdése).

62 Az ítélkezési gyakorlatból kitűnik, hogy a Bizottság e területen bizonyos mérlegelési mozgástérrel rendelkezik, és a bírósági felülvizsgálat a nyilvánvaló mérlegelési hiba vizsgálatára korlátozódik. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint ugyanis a vizsgálat során tanúsított olyan együttműködés, amely nem haladja meg azt, amelyre a vállalkozások [az EK] 81. és [az EK 82. cikkben] meghatározott versenyszabályok végrehajtásáról szóló, 2002. december 16-i 1/2003/EK tanácsi rendelet (HL 2003. L 1., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 2. kötet, 205. o.) 18. cikkének (3) és (4) bekezdése értelmében amúgy is kötelesek, nem indokolja a bírság csökkentését (a Törvényszék T-12/98. sz., Solvay kontra Bizottság ügyben 1992. március 10-én hozott ítéletének [EBHT 1992., II-907. o.] 341. és 342. pontja, valamint T-308/94. sz., Cascades kontra Bizottság ügyben 1998. május 14-én hozott ítéletének [EBHT 1998., II-925. o.] 260. pontja). Az ilyen csökkentés viszont indokolt akkor, ha a vállalkozás által szolgáltatott információk jelentősen meghaladják azt, amelynek szolgáltatását a Bizottság az 1/2003 rendelet 18. cikke értelmében megkövetelheti (a Törvényszék fent hivatkozott Cascades kontra Bizottság ügyben hozott ítéletének 261. és 262. pontja, valamint T-230/00. sz., Daesang és Sewon Europe kontra Bizottság ügyben 2003. július 9-én hozott ítéletének [EBHT 2003., II-2733. o.] 137. pontja). Ahhoz, hogy indokolt legyen a bírság összegének a 2002. évi engedékenységi közlemény alapján való csökkentése, a vállalkozásnak a magatartásával elő kell segítenie a Bizottság feladatát, amely a versenyszabályok megsértésének megállapításából és megtorlásából áll, és valódi együttműködési szándékról kell tanúbizonyságot tennie. Egyfelől tehát a Törvényszék feladata megvizsgálni, hogy a Bizottság tévesen értékelte-e azt, hogy a szóban forgó vállalkozások együttműködése mennyire haladta meg az 1/2003 rendelet 18. cikke értelmében fennálló kötelezettségüket. E tekintetben a Törvényszék teljes felülvizsgálatot gyakorol többek között a tájékoztatáskérésre való válaszadási kötelezettség korlátait illetően, amelyek a vállalkozások védelemhez

való jogából erednek. Másfelől a Törvényszéknek – amint a jelen ügyben is – meg kell vizsgálnia, hogy a Bizottság a 2002. évi engedékenységi közleményre tekintettel helyesen értékelte-e az együttműködés hasznosságát a jogsértés megállapítása szempontjából. Az említett közleményben meghatározott keretek között a Bizottság mérlegelési jogkörrel bír annak megítélésében, hogy a vállalkozások által önként előterjesztett információk vagy dokumentumok megkönnyítették-e a munkáját, és e közlemény alapján valamely vállalkozás esetében helye van-e csökkentésnek. Ezen értékelés korlátozott bírósági felülvizsgálat tárgyát képezi (a Bíróság C-511/06. P. sz., Archer Daniels Midland kontra Bizottság ügyben 2009. július 9-én hozott ítéletének [EBHT 2009., I-5843. o.] 152. pontja; a Törvényszék T-259/02-T-264/02. és T-271/02. sz., Raiffeisen Zentralbank Österreich és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2006. december 14-én hozott ítéletének [EBHT 2006., II-5169. o.] 529–532. pontja, amelyet a Bíróság a C-125/07. P., C-133/07. P., C-135/07. P. és C-137/07. P. sz., Erste Group Bank és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2009. szeptember 24-én hozott ítéletének [EBHT 2009., I-8681. o.] 249. pontjában helybenhagyott).

63 Egyébiránt, bár a Bizottság köteles megindokolni, hogy miért véli úgy, hogy a vállalkozások által a 2002. évi engedékenységi közlemény keretében szolgáltatott információk olyan hozzájárulást jelentenek, amely indokolja vagy nem indokolja a kiszabott bírság csökkentését, mégis a Bizottság határozatát e tekintetben vitatni kívánó vállalkozásoknak kell bizonyítaniuk, hogy az általuk önkéntesen szolgáltatott ilyen információk hiányában a Bizottság nem tudta volna a jogsértés lényeges elemeit bizonyítani, és így bírságkiszabó határozatot sem tudott volna elfogadni (a fenti 62. pontban hivatkozott Erste Group Bank és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 297. pontja).

64 A kartellügyek esetében a bírságok alóli mentességről és a bírságok csökkentéséről szóló bizottsági közlemény (HL 1996. C 207., 4. o.; a továbbiakban: 1996. évi engedékenységi közlemény) alkalmazása keretében az uniós bíróság úgy vélte, hogy a bírság összegének e rendelkezések alapján való csökkentéséhez többek között az szükséges, hogy az érintett vállalkozás elsőként szolgáltasson meghatározó elemeket a kartell létezésének bizonyítására, és hogy ezen elemeknek ugyan nem feltétlenül kell önmagukban elegendőnek lenniük a kartell létezésének bizonyításához, viszont meghatározónak kell lenniük ebből a célból. Tehát nem csupán iránymutatásként kell szolgálniuk a Bizottság által folytatott vizsgálatokhoz, hanem a jogsértést megállapító határozathoz fő bizonyítékként közvetlenül felhasználható elemeknek kell lenniük (a Törvényszék T-15/02. sz., BASF kontra Bizottság ügyben 2006. március 15-én hozott ítéletének [EBHT 2006., II-497. o.] 492., 493., 517., 518., 521., 522., 526. és 568. pontja, valamint T-26/02. sz., Daiichi Pharmaceutical kontra Bizottság ügyben 2006. március 15-én hozott ítéletének [EBHT 2006., II-713. o.] 150., 156., 157. és 162. pontja).

65 A 2002. évi engedékenységi közlemény 7., 21. és 22. pontja szerint a Bizottságnak értékelnie kell az egyes vállalkozásoknak a jogsértés bizonyításához való tényleges hozzájárulását mind a hozzájárulás minőségét, mind pedig időpontját illetően, és a „jelentős hozzáadott érték” fogalma arra vonatkozik, hogy a benyújtott bizonyítékok jellegük és részletességük folytán mennyiben segítik a Bizottságot a jogsértést megvalósító tényállás bizonyításában. Így a Bizottság különösen értékesnek tekinti azon elemeket, amelyek a már a birtokában lévő más elemekkel együtt lehetővé tehetik számára a kartell fennállásának bizonyítását, illetve azon elemeket, amelyek lehetővé tehetik számára a már beszerzett bizonyítékok megerősítését, illetve amelyek közvetlenül kihatnak a kartell súlyára vagy időtartamára. A felperesek állításával ellentétben viszont a döntő kritérium nem korlátozódik arra a kérdésre, hogy a vállalkozás „megkönnyítette-e a Bizottság feladatát”. Hangsúlyozni kell, hogy az ítélkezési gyakorlat, amelyre a felperesek e tekintetben hivatkozni kívánnak (a Törvényszék T-347/94. sz., Mayr-Melnhof kontra Bizottság ügyben 1998. május 14-én hozott ítéletének [EBHT 1998., II-1751. o.] 331. pontja), nem a 2002. évi engedékenységi közlemény alkalmazására vonatkozik, és mindenesetre csak azt állítja, hogy azon vállalkozás, amely kifejezetten úgy nyilatkozik, hogy nem vitatja azon ténybeli állításokat, amelyekre a Bizottság a kifogásait alapítja, úgy tekinthető, mint amely hozzájárult a Bizottság feladatának megkönnyítéséhez, és e címen a bírság csökkentésében részesülhet.

66 Egyébiránt a vállalkozás által tanúsított együttműködés folyamatos jellegét a Bizottság nem veheti figyelembe abban a szakaszban, amikor a benyújtott elemek jelentős hozzáadott értékét vizsgálja, mivel a 2002. évi engedékenységi közlemény 23. pontja a vállalkozás együttműködése terjedelmének és folyamatosságának figyelembevételét arra a szakaszra korlátozza, amikor a Bizottság a bírság bizonyos tartományokon belüli csökkentésének pontos mértékét határozza meg, amikor is a Bizottság már megállapította, hogy a benyújtott elemek jelentős hozzáadott értékkel bírnak.

67 Ezen elvek fényében kell megvizsgálni az arra alapított jogalap alátámasztása érdekében a felperesek által előadott érveket, hogy a Bizottság a 2002. évi engedékenységi közlemény B. címe rendelkezéseinek alkalmazásakor nyilvánvaló mérlegelési hibákat követett el, tévesen alkalmazta a jogot, és megsértette az egyenlőség elvét.

A téves jogalkalmazásról

– A felek érvei

68 A felperesek előadják, hogy a Bizottság három vonatkozásban is tévesen alkalmazta a jogot. Így először is a benyújtott információk hozzáadott értékének vizsgálatakor tévesen alkalmazta ugyanazon szempontokat az előzetes következtetés szakaszában – amelynek legkésőbb a kifogásközlés megküldésének időpontjában meg kell történnie – és a végleges határozat szakaszában. Másodszor a Bizottság ésszerűtlenül úgy vélte, hogy az ExxonMobilra vonatkozó nyilatkozatok újrafogalmazása csökkenti a felperesek által önként szolgáltatott többi bizonyíték értékét. Végül, harmadszor, a Bizottság az információik hozzáadott értékének vizsgálatakor tévesen tulajdonított túl nagy jelentőséget az időbeli sorrendnek. Az ítélkezési gyakorlat szerint a vállalkozások által tanúsított együttműködés mértékének értékelése nem függhet pusztán véletlenszerű tényezőktől, úgymint azon sorrend, amelyben a Bizottság a vállalkozásokat meghallgatta (a fenti 27. pontban hivatkozott Krupp Thyssen Stainless és Acciai speciali Terni kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 246. pontja).

69 A Bizottság elutasítja a felperesek valamennyi érvét.

– A Törvényszék álláspontja

70 Először is a felperesek a válasz szakaszában azt állították, hogy a Bizottság a benyújtott információk hozzáadott értékének vizsgálatakor nem alkalmazhatja ugyanazon szempontokat az előzetes következtetés szakaszában és a végleges határozat szakaszában. Így a felperesek szerint az előzetes szakaszban a Bizottság a vállalkozás által benyújtott elemeket a többi vállalkozás által benyújtott elemekre tekintettel csak elszigetelten értékelheti.

71 Ami ezen érvnek az eljárási szabályzat 48. cikke 2. §-ának rendelkezéseire tekintettel való elfogadhatóságát illeti, amelyet a Bizottság a viszonválaszban vitatott, hangsúlyozni kell, hogy ezen, a válaszban felhozott érv csak a Bizottság által akkor elkövetett téves jogalkalmazásra alapított jogalap kifejtésére irányul, amikor az a Nynas esetében megtagadta a bírságnak a 2002. évi engedékenységi közlemény alapján való csökkentését, amely jogalapot a keresetlevél tartalmazza, és az ítélkezési gyakorlat szerint azt ennélfogva elfogadhatónak kell tekinteni (a Bíróság 2/57. sz., Compagnie des hauts fourneaux de Chasse kontra Főhatóság ügyben 1958. június 12-án hozott ítélete [EBHT 1958., 129., 131. o.]).

72 Egyébiránt érdemben a 2002. évi engedékenységi közleménynek az eljárásra vonatkozó 26. és 27. pontjában foglalt rendelkezéseiből kitűnik, hogy „[a]mennyiben a Bizottság arra az előzetes következtetésre jut, hogy a vállalkozás által benyújtott bizonyíték a 22. pont értelmében hozzáadott értéket képvisel, nem később, mint azon a napon, amikor a kifogásközlésről értesíti, írásban értesíti a vállalkozást arról a szándékáról, hogy a 23. b) pontban meghatározott valamelyik tartomány szerint a

bírság csökkentését kívánja alkalmazni”, és hogy „[a] Bizottság a közigazgatási eljárás végén hozott határozatban minden olyan vállalkozásnak a mérsékléssel kapcsolatos végleges helyzetét értékeli, amely a bírság csökkentésére vonatkozóan kérelmet nyújtott be”.

73 A felperesek úgy vélik, hogy az e 26. pontban foglalt, csupán a 2002. évi engedékenységi közlemény 22. pontjára való utalás – nem pedig a 21. pontra, ahogyan a Bizottság jelezte – lehetővé teszi annak megállapítását, hogy a 26. pont csak a vállalkozás által benyújtott elemek egyszerű „hozzáadott értékére”, nem pedig „jelentős hozzáadott értékére” utal.

74 Márpedig úgy tűnik, hogy a 2002. évi engedékenységi közlemény 22. pontja, amely a „hozzáadott érték” fogalommeghatározását adja, csak a 21. pont egyértelművé tételét célozza, amely a „jelentős hozzáadott érték” fogalmára utal. Egyébiránt maga a „hozzáadott érték” fogalma jól mutatja, hogy a Bizottságnak a közigazgatási eljárás szakaszától függetlenül a benyújtott elemek értékét a – vagy a helyszíni vizsgálatokat követően, vagy pedig a többi vállalkozás általi közlés révén – rendelkezésére álló többi bizonyítékkal összehasonlítva kell értékelnie. Végül, még ha követjük is a felperesek érvelését, a benyújtott elemek hozzáadott értékének az előzetes szakaszban való esetleges elismerése semmiképpen nem járhat semmilyen következménnyel a Bizottság végleges értékelését és a vállalkozásnak nyújtott csökkentés mértékét illetően, amelyre csak ekkor kerül sor. Ennélfogva ezen érvet el kell utasítani.

75 Másodszor a felperesek úgy vélik, hogy a Bizottság nem volt jogosult arra, hogy az ExxonMobil kartellben való részvételére vonatkozó nyilatkozataik újrafogalmazása miatt megbüntesse őket. Ki kell azonban fejteni, hogy a Bizottság a megtámadott határozatban csak megemlítette, hogy a Nynas által benyújtott elemek nem tették lehetővé számára a kartell jelentős új jellemzőinek bizonyítását, különösen azért, mert a Nynas újrafogalmazott az ExxonMobilra vonatkozó néhány nyilatkozatot. Így a Bizottság nem részesítette joghátrányban a Nynast ezen újrafogalmazás miatt, hanem a tájékoztatáskérésre adott 2003. október 2-i válaszában foglalt, az ExxonMobilra vonatkozó elemek értékelésére szorítkozott, amelyek semmilyen jelentős hozzáadott értékkel nem bírtak a számára. Ennélfogva ezen érvet el kell utasítani.

76 Harmadszor a felperesek úgy vélik, hogy a Bizottság az információik hozzáadott értékének vizsgálatakor túl nagy jelentőséget tulajdonított az időbeli sorrendnek. Ezen állítás alátámasztása érdekében a fenti 27. pontban hivatkozott Krupp Thyssen Stainless és Acciai speciali Terni kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítéletből eredő ítélkezési gyakorlatra hivatkoznak. Meg kell azonban állapítani, hogy ezen ítélet nem a jelen ügyben alkalmazandó 2002. évi, hanem az 1996. évi engedékenységi közlemény alkalmazására vonatkozik. Ráadásul az említett ítélet az 1996. évi engedékenységi közlemény D. címe rendelkezéseinek alkalmazásával kapcsolatos, amely cím azon vállalkozásokra vonatkozik, amelyek a bírságuk összegének jelentős csökkentésében részesülhetnek, amely közlemény nem rendelkezett az érintett vállalkozásokkal szemben az alapján alkalmazott eltérő bánásmódról, hogy milyen sorrendben működtek együtt a Bizottsággal. Ezzel szemben az 1996. évi engedékenységi közlemény B. és C. címére vonatkozó ítélkezési gyakorlat, amely címek azon vállalkozásokra vonatkoznak, amelyek bírságmentességben vagy a bírság összegének igen jelentős, illetve jelentős csökkentésében részesülnek, és amely címek kifejezetten hivatkoztak az időbeli sorrend kritériumára, lehetővé tette a Bizottság számára, hogy az időbeli sorrend tényezőjét figyelembe vegye (a Törvényszék fenti 64. pontban hivatkozott BASF kontra Bizottság ügyben hozott ítéletének 550. pontja, T-322/01. sz., Roquette Frères kontra Bizottság ügyben 2006. szeptember 27-én hozott ítéletének [EBHT 2006., II-3137. o.] 237–239. pontja, valamint T-329/01. sz. Archer Daniels Midland ügyben 2006. szeptember 27-én hozott ítéletének [EBHT 2006., II-3255. o.] 319–321. és 341. pontja). Ami a 2002. évi engedékenységi közleményt illeti, annak 7. és 23. pontjából kifejezetten kitűnik, hogy a Bizottságnak a szolgáltatott információk értékének vizsgálatakor figyelembe kell vennie az információk közlésének időpontját. Az e közleményre vonatkozó ítélkezési gyakorlat egyébiránt megerősítette az információk közlése időpontjának jelentőségét (a Törvényszék T-85/06. sz., General Química és társai kontra Bizottság ügyben 2008. december 18-án hozott ítéletének [az EBHT-ban nem tették közzé] 147., 148. és 152–154. pontja). Tehát ezen érvet is el kell utasítani.

77 Végül a Törvényszék úgy véli, hogy a Bizottság nem alkalmazta tévesen a jogot, amikor a felperesekkel szemben megtagadta a 2002. évi engedékenységi közlemény B. címének rendelkezései alapján való bírságcsökkentést.

A nyilvánvaló mérlegelési hibákról

– A felek érvei

78 Először is a felperesek előadják, hogy a Bizottság alábecsülte önkéntes együttműködésük terjedelmét és értékét. Így nem vette figyelembe a szolgáltatott információk terjedelmét és pontosságát, sem pedig bizonyos, kizárólag általuk szolgáltatott információk meghatározó jellegét, amelyeket a Bizottság a kifogásközlésben és a megtámadott határozatban teljes mértékben felhasznált. Nem vette figyelembe továbbá az eljárás során általuk tanúsított kivételes magatartást, mivel önként beszámoltak a csoporton belül bekövetkezett szervezeti változásokról – lemondva ezáltal a védelemhez való joguk gyakorlásáról –, a kartell másik szintjére vonatkozó elemeket nyújtottak be, és olyan információkat közöltek, amelyeket egy harmadik társaságtól kaptak. Márpedig a Bizottság a 2002. évi engedékenységi közlemény 23. pontja b) alpontjának rendelkezései értelmében köteles figyelembe venni a társaságok együttműködésének terjedelmét és folyamatosságát.

79 Másodszor a felperesek úgy vélik, hogy azon tény, hogy csak 2003. október 2-án válaszoltak a Bizottságnak, csak a Bizottságnak tudható be, amely a tájékoztatáskérését a Nynas Belgium helyett eredetileg a Nynas NV-nek címezte.

80 Harmadszor a Bizottság tévesen vélte úgy, hogy a Nynas Belgium a 2003. október 2-i válaszában nem fejezte ki, hogy bírságcsökkentésben kíván részesülni, noha kifejtette, hogy jelentős hozzáadott értéket nyújtva segíteni kívánja a Bizottságot a vizsgálata során.

81 A Bizottság vitatja a felperesek valamennyi érvét.

– A Törvényszék álláspontja

82 Előzetesen hangsúlyozni kell, hogy a felperesek a 2002. évi engedékenységi közlemény rendelkezéseinek kedvezményében való részesülés érdekében nem hivatkozhatnak állítólag rendkívüli magatartásra. Azon tényt illetően ugyanis, hogy a Nynas Belgium a Nynas NV jogutódjaként önként jelentkezett a Bizottságnál, hangsúlyozni kell, hogy a Bizottság valószínűleg mindenképpen a Nynas NV gazdasági jogutódjának tudta volna be a jogsértésért való felelősséget. Egyébiránt a felperesek által szolgáltatott, a kartelltevékenység harmadik szintjének fennállására vonatkozó információkat illetően hangsúlyozni kell, hogy a Bizottság a megtámadott határozatban (a (354) preambulumbekezdés) úgy vélte, hogy e tekintetben nem rendelkezik elegendő bizonyítékkal, és ennélfogva nem használta fel a felperesek által e tekintetben benyújtott elemeket. Végül a felperesek a Petroplustól információkat szerezve valóban lehetővé tették a Bizottság számára annak elkerülését, hogy e társaságnak tájékoztatáskéréseket küldjön, kizárólag e körülmény azonban nem igazolhatja a 2002. évi engedékenységi közlemény alkalmazását.

83 Először is a fenti 62–66. pontban hivatkozott elvekre tekintettel úgy tűnik, hogy a Bizottság nem követett el nyilvánvaló mérlegelési hibát, amikor a felperesekkel szemben megtagadta a 2002. évi engedékenységi közlemény kedvezményében való részesülést.

84 Ugyanis, noha – amint a Bizottság elismerte – a felperesek által 2003. október 2-án önként szolgáltatott információk igen részletesek voltak, nem segítették a Bizottságot a jogsértés bizonyításában, mivel ebben az időpontban már a Bizottság birtokában voltak a BP által közölt információk és a 2002 októberében lefolytatott helyszíni vizsgálatok során lefoglalt dokumentumok, a BP engedékenység

iránti kérelme és egyéb, az eljárás során általa benyújtott információk, a Kuwait Petroleum 2003. szeptember 12-i engedékenység iránti kérelme, valamint a számos 2003. június 30-án elküldött tájékoztatáskérésre a társaságok többsége által adott válaszok.

85 Ezenkívül a felek beadványaiból kitűnik, hogy azon elemek, amelyeket a felperesek szerint kizárólag ők szolgáltattak, nem voltak meghatározók ahhoz, hogy a Bizottság a jogsértést bizonyítani tudja.

86 Ugyanez vonatkozik a Nynasnak az előkészítő találkozókon és a bitumen árával kapcsolatos összehangolást célzó találkozókon való részvételére, amelyet a Bizottság már bizonyítani tudott más társaságok bizonyítékai és tanúvallomásai alapján, úgymint a Heijmans Infrastructuur en Milieu BV (a továbbiakban: Heijmans) helyiségeiben folytatott vizsgálatok során elfoglalt dokumentumok, valamint a Kuwait Petroleum által 2003. szeptember 16-án és a BP által 2002-ben szolgáltatott információk (a megtámadott határozat (57), (68) és (77) preambulumbekezdése).

87 Ugyanígy a kartellben részt vevő társaságok és személyek nevét illetően az ügy irataiból kitűnik, hogy azokat más társaságok már közölték (lásd a megtámadott határozat 145., 201., 202., 224. és 226. lábjegyzetét), és hogy ami az ExxonMobil azon alkalmazottjainak és a Shell azon többi alkalmazottjának nevét illeti, amelyekkel a Bizottság még nem rendelkezett, a Bizottság ezen információkat nem tudta megerősíteni, és azokat a megtámadott határozatban nem használta fel. Ami a kartellben részt vevő Esha alkalmazottjainak nevét illeti (amely csoport Hollandiában bitumengyártással és -forgalmazással foglalkozott, és amelynek a jogsértésben való részvételét megállapították, és amellyel szemben 11,5 millió eurós bírságot szabtak ki), noha igaz, hogy a megtámadott határozat (216. lábjegyzet) megemlíti a Kuwait Petroleum 2003. október 9-i nyilatkozatát és az Esha tájékoztatáskérésre adott 2003. december 30-i válaszát, amelyek később keletkeztek, mint a felperesek tájékoztatáskérésre adott válasza, kizárólag ezen elem önmagában nem tűnik elegendőnek annak megállapításához, hogy a felperesek jelentős hozzáadott értékkel bíró elemmel szolgáltak a Bizottság számára, mivel ez utóbbi a Heijmans, a HGB, a BP és a Kuwait Petroleum korábbi nyilatkozatai révén már tudott az Esha kartellben való részvételéről (lásd a megtámadott határozat (57) és (68) preambulumbekezdését).

88 Ami a bitumenszállítók előkészítő találkozóinak helyszíneit illeti, hangsúlyozni kell, hogy a BP 2002. évi nyilatkozataira és a Kuwait Petroleum tájékoztatáskérésre adott 2003. szeptember 16-i válaszára tekintettel a felperesek csak egyetlen további helyszínt említettek, és hogy ezen információt nem lehetett megerősíteni, azt a meghallgatásokon megkérdőjelezték, ennélfogva a megtámadott határozatban nem került felhasználásra (a megtámadott határozat (69) preambulumbekezdése, valamint 176. és 177. lábjegyzete). Ugyanígy, noha a Bizottság idézett egy részt a felperesek tájékoztatáskérésre adott 2003. október 2-i válaszából annak állításakor, hogy a kartelltalálkozókra általában a Koninklijke Wegenbouw Stevin BV (a továbbiakban: KWS) helyiségeiben került sor (a megtámadott határozat (59) preambulumbekezdése), hangsúlyozni kell, hogy a Bizottság már rendelkezett ezen információval a KWS-nél folytatott helyszíni vizsgálatok során lefoglalt dokumentumok, a Kuwait Petroleum tájékoztatáskérésre adott 2003. szeptember 16-i válasza és ez utóbbi 2003. október 1-jei nyilatkozata révén (lásd a kifogásközlés 2. mellékletét).

89 Ugyanígy a Ballast Nedam és a Dura Vermeer kartellben való részvételét illetően meg kell jegyezni, hogy az NBM Noord-West BV, a Hollandsche Beton Groep Civiel BV és a KWS helyiségeiben lefolytatott vizsgálatok során lefoglalt dokumentumoknak, valamint a Dura Vermeer tájékoztatáskérésre adott 2003. szeptember 12-i válaszának köszönhetően a Bizottság már rendelkezett olyan bizonyítékokkal, amelyek lehetővé tették e részvétel bizonyítását (a megtámadott határozat (76) és (77) preambulumbekezdése, valamint 200., 220., 223., 224. és 226. lábjegyzete).

90 Végül, ami a kartellmegállapodásokat be nem tartó bitumenszállítókkal szembeni szankcionálási mechanizmusokat illeti, a Nynas által benyújtott dokumentumok (a Hollandsche Beton Groep által küldött fax, valamint a Heijmansra és a Ballast Nedamra nézve terhelő számla) szintén csak megerősítették és részletezték a már a Bizottság rendelkezésére álló bizonyítékokat. A BP ugyanis a

2002. július 12-i és 2003. szeptember 16-i nyilatkozataiban többek között e tekintetben már információkkal szolgált, ahogyan a Kuwait Petroleum is a 2003. szeptember 12-i nyilatkozatában (a megtámadott határozat (84) és (86) preambulumbekezdése). A szankcionálási mechanizmusra utaltak a Shell Nederland Verkoopmaatschappij BV-nél és a KWS-nél lefolytatott vizsgálatok során lefoglalt dokumentumok is (238. és 286. lábjegyzet).

91 A fentiek összességéből következik, hogy a felperesek nem bizonyították, hogy az általuk önkéntesen szolgáltatott információk hiányában a Bizottság nem tudta volna a jogsértés lényeges elemeit bizonyítani, és így bírságkiszabó határozatot sem tudott volna elfogadni.

92 Végül meg kell állapítani, hogy a Bizottság semmilyen nyilvánvaló mérlegelési hibát nem követett el, amikor megállapította, hogy a kizárólag a felperesek által szolgáltatott információk nem bírtak jelentős hozzáadott értékkel.

93 Másodszor a felperesek úgy vélik, hogy azon tény, hogy késve nyújtották be információikat a Bizottsághoz, ez utóbbinak tudható be, amely a tájékoztatáskérését a Nynas Belgium helyett a Nynas NV-nek küldte, így előbbi a tájékoztatáskérést csak 2003. július 23-án kapta meg, azaz három héttel a többi vállalkozást követően, amelyek azt 2003. június 30-án már megkapták.

94 Az ügy irataiból és különösen a Nynas ügyvédje és a Bizottság közötti levélváltásból azonban kitűnik, hogy az első tájékoztatáskérést a Nynas NV-nek, ugyanazon kontaktszemélynek és ugyanarra a címre küldték, mint amelyet ezt követően a Nynas Belgium megjelölt, és hogy ez utóbbi elismerte, hogy a tájékoztatáskérést ugyanakkor kapta meg, mint a többi címzett, vagyis 2003. július 4-én. Mindenesetre a Bizottság alakszerű tájékoztatáskérése megküldésének vagy átvételének időpontja nem befolyásolja a vállalkozások által a jelen ügyben előterjesztett engedékenység iránti kérelmek időbeli sorrendjének értékelését, mivel azokat bármikor, nevezetesen a Bizottság által elvégzett be nem jelentett vizsgálatokat követően és a tájékoztatáskérés megküldésének időpontjától függetlenül elő lehetett terjeszteni.

95 Harmadszor a felperesek hangsúlyozzák, hogy a Bizottság tévesen állapította meg, hogy a Nynas Belgium a 2003. október 2-i válaszában nem fejezte ki azt, hogy bírságcsökkentésben kíván részesülni. A 2002. évi engedékenységi közlemény 24. és 25. pontjának rendelkezései szerint „[a]nnak a vállalkozásnak, amely bírság csökkentéséért folyamodik, bizonyítékot kell szolgáltatnia a Bizottságnak az adott kartellről”, és „[a] vállalkozás a Versenypolitikai Főigazgatóságtól elismervényt kap, amely rögzíti az adott bizonyíték átadásának időpontját”. A 2002. évi engedékenységi közlemény tehát az engedékenység iránti kérelem előterjesztésére nem ír elő konkrét formai kötelezettséget. A Nynas által a 2003. október 2-i válaszában használt megfogalmazás azonban nem fejezi ki világosan, hogy a 2002. évi engedékenységi közlemény rendelkezéseire kívánt hivatkozni, mivel tanácsadója csak azt jelezte, hogy sikerült megkapnia „azon dokumentumok másolatát, amelyek reményei szerint jelentős hozzáadott értéket nyújtva segítik majd a Bizottság vizsgálatát”. Mindenesetre annak eldöntése, hogy a Nynas Belgium 2003. október 2-i válasza már engedékenység iránti kérelemnek minősült-e, nem befolyásolja a jogvita kimenetelét, mivel a Bizottság a benyújtott bizonyítékok minőségét csak a közigazgatási eljárás végén értékeli véglegesen, és a megtámadott határozatból kitűnik, hogy a Bizottság – úgy vélve, hogy a Nynas a 2002. évi engedékenységi közlemény alapján nem terjesztett elő a bírságának csökkentése iránti alakszerű kérelmet – e dokumentumot figyelembe vette annak vizsgálatakor, hogy a 2002. évi engedékenységi közlemény alapján lehetőség van-e Nynasszal szemben kiszabott bírság csökkentésére.

96 Végül a Törvényszék úgy véli, hogy a Bizottság nem követett el nyilvánvaló mérlegelési hibát, amikor megállapította, hogy a felperesek által szolgáltatott információk semmilyen jelentős hozzáadott értékkel nem bírnak, és ennélfogva a 2002. évi engedékenységi közlemény alapján nem tudja a bírságukat csökkenteni.

Az egyenlőség elvéről

– A felek érvei

97 A felperesek úgy vélik, hogy a Bizottság megsértette az egyenlőség elvét, amikor igazolatlanul a Kuwait Petroleumtól eltérő bánásmódban részesítette őket. Mindenekelőtt úgy vélik, hogy egyetlen vállalkozás sem részesült joghátrányban azért, mert újrafogalmazta az ExxonMobillal szemben tett nyilatkozatait, és nevezetesen a Kuwait Petroleum a bírsága összegének 30%-os csökkentésében részesülhetett, noha ugyanúgy járt el, mint ők. Egyébiránt a felperesek azt kifogásolják, hogy a Bizottság a Kuwait Petroleum által szolgáltatott információktól eltérően kezelte az információikat. Így a Kuwait Petroleum csak 2003. október 9-én szolgáltatott döntő információkat, amelyek csak megerősítették a be nem jelentett vizsgálatok során szerzett információkat, és mindenesetre kevésbé részletesek, mint a Nynas Belgium által szolgáltatott információk. A Bizottság a megtámadott határozatban mégis úgy döntött, hogy nem a felperesek, hanem a Kuwait Petroleum által tett nyilatkozatokra támaszkodik, és ezenkívül elmulasztotta őket mint számos ténybeli elem forrását megnevezni. A Bizottság ezen eljárásával megsértette a gondos ügyintézésre és határozatainak indokolására vonatkozó kötelezettségét.

98 A Bizottság elutasítja a felperesek érveit.

– A Törvényszék álláspontja

99 Előzetesen a fenti 75. pontnak megfelelően emlékeztetni kell arra, hogy a Bizottság a határozatban csak megemlítette, hogy a Nynas által benyújtott elemek nem tették lehetővé számára a kartell jelentős új jellemzőinek bizonyítását, különösen azért, mert a Nynas újrafogalmazott az ExxonMobilra vonatkozó néhány nyilatkozatot, azonban ezen újrafogalmazás miatt a Bizottság nem részesítette a Nynast joghátrányban. El kell tehát utasítani a felperesek azon érveit, hogy e tekintetben a Kuwait Petroleummal összefüggésben sérült az egyenlőség elve.

100 Az ítélkezési gyakorlat szerint a vállalkozások együttműködésének mérlegelésére vonatkozó jogkörében eljárva a Bizottság nem sértheti meg az egyenlő bánásmód elvét, amely elvet akkor sérti meg, ha hasonló helyzeteket különböző módon kezel, vagy különböző helyzeteket azonos módon kezel, anélkül hogy e bánásmódot objektív indokok igazolnák, és hogy ezen elvvel ellentétes, hogy a Bizottság ugyanazon határozat esetében eltérően kezelje az érintett vállalkozások együttműködését (lásd a fenti 62. pontban hivatkozott Raiffeisen Zentralbank Österreich és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 533. pontját, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot). Az ítélkezési gyakorlat szerint azonban a Bizottság nem sérti meg ezen elvet, amikor az érintett vállalkozásnak a közigazgatási eljárás során való vele együttműködése alapján a bírság összegét csökkenti, vagy sem (a Törvényszék T-311/94. sz., BPB de Eendracht kontra Bizottság ügyben 1998. május 14-én hozott ítéletének [EBHT 1998., II-1129. o.] 309–313. pontja és T-317/94. sz., Weig kontra Bizottság ügyben 1998. május 14-én hozott ítéletének [EBHT 1998., II-1235. o.] 287–289. pontja). Ezenkívül az ítélkezési gyakorlat szerint az érintett vállalkozások eltérő bánásmódját csak az együttműködés eltérő foka igazolhatja, különösen a különböző információk nyújtása vagy az információknak a közigazgatási eljárás eltérő szakaszaiban, illetve eltérő körülmények között történő nyújtása (a Törvényszék T-48/02. sz., Brouwerij Haacht kontra Bizottság ügyben 2005. december 6-án hozott ítéletének [EBHT 2005., II-5259. o.] 108. és 109. pontja).

101 Ezenkívül ki kell fejteni, hogy noha a korábbi ítélkezési gyakorlat szerint a vállalkozások együttműködésének – ahhoz, hogy összehasonlíthatónak lehessen tekinteni őket – az eljárás azonos szakaszában, de nem szükségszerűen azonos napon kellett megvalósulniuk (a Törvényszék T-13/03. sz., Nintendo és Nintendo of Europe kontra Bizottság ügyben 2009. április 30-án hozott ítéletének [EBHT 2009., II-947. o.] 178. pontja), ezen elv az 1996. évi engedékenységi közlemény

D. címe alapján nyert alkalmazást, amely – a 2002. évi engedékenységi közleménnyel ellentétben – nem írta elő az érintett vállalkozásokkal szemben az alapján alkalmazott eltérő bánásmódot, hogy milyen sorrendben működtek együtt a Bizottsággal (lásd a fenti 76. pontot).

102 Végül, amikor a vállalkozás az együttműködés címén – kevésbé pontosan és világosan – csak megerősít bizonyos, más vállalkozások által már korábban, együttműködés címén nyújtott információkat, az e vállalkozás általi együttműködés mértékét – jóllehet hasznos lehet a Bizottság számára – nem lehet összehasonlítani az említett információkat elsőként nyújtó vállalkozáséval. Az olyan nyilatkozat, amely egy bizonyos fokig csupán annak a nyilatkozatnak a megerősítésére korlátozódik, amellyel a Bizottság már rendelkezett, nem könnyíti meg ugyanis jelentősen a Bizottság feladatát. Következésképpen nem lehet elegendő ahhoz, hogy igazolja együttműködés címén a bírság összegének a csökkentését (a Törvényszék T-38/02. sz., Groupe Danone kontra Bizottság ügyben 2005. október 25-én hozott ítéletének [EBHT 2005., II-4407. o.] 455. pontja és T-343/08. sz., Arkema France kontra Bizottság ügyben 2011. május 17-én hozott ítéletének [EBHT 2011., II-2287. o.] 137. pontját).

103 A jelen ügyben úgy tűnik, hogy a Bizottság nem sértette meg az egyenlőség elvét, amikor a 2002. évi engedékenységi közlemény alapján 30%-os bírságcsökkentést nyújtott a Kuwait Petroleumnak, a felperesek esetében viszont megtagadta e csökkentést, mivel e vállalkozások különböző helyzetben voltak. Emlékeztetni kell ugyanis arra, hogy a Kuwait Petroleum már 2003. szeptember 12-én kérelmet nyújtott be a 2002. évi engedékenységi közlemény alkalmazása iránt, amelyhez csatolta a vállalkozás nyilatkozatát, és kérte, hogy a 2003. szeptember 16-án közölt információk egy részét vegyék figyelembe az engedékenység iránti kérelme címén. A Bizottság és a Kuwait Petroleum között 2003. szeptember 18-án találkozót szerveztek, 2003. október 1-jén és 9-én pedig a Bizottság meghallgatta a Kuwait Petroleum három korábbi alkalmazottját. A Bizottság a megtámadott határozatban úgy vélte, hogy a 2003. szeptember 12-én és 16-án, valamint a 2003. október 1-jén és 9-én benyújtott információk nagyfokú pontosságuk miatt segítették őt a jogsértés bizonyításában, azonban figyelembe kell vennie azon tényt, hogy az engedékenység iránti kérelmet csak a be nem jelentett vizsgálatok általi beavatkozást követően és a tájékoztatáskérésének megküldését követően tizenegy hónappal nyújtották be, továbbá hogy már rendelkezett bizonyos, más társaságok által közölt bizonyítékokkal, és hogy a Kuwait Petroleum újrafogalmazta bizonyos, az ExxonMobilla szemben tett nyilatkozatait. Így a felperesek állításával ellentétben a Kuwait Petroleum nem várta meg a 2003. október 9-ét ahhoz, hogy döntő információkkal szolgáljon, hanem már 2003. szeptember 12-én lehetővé tette a Bizottság számára a rendelkezésére álló információk megerősítését és így a jogsértés fennállásának bizonyítását, különösen azáltal, hogy elsőként szolgált közvetlen bizonyítékokkal a bitumennel kapcsolatos összehangolást célzó találkozókkal kapcsolatban, míg a BP – amely elsőként tájékoztatta a Bizottságot kartell fennállásáról – nem vett részt rendszeresen e találkozókon (a megtámadott határozat (383) preambulumbekezdése).

104 Végül is az ügy iratainak különböző elemeiből kitűnik, hogy a felperesek nem voltak a Kuwait Petroleumhoz hasonló helyzetben, sem az információk Bizottsággal való közlésének időpontját, sem pedig azok tartalmát illetően. A felperesek egyébiránt a válaszukban maguk is elismerték, hogy a Kuwait Petroleum által benyújtott bizonyítékok értékesebbek voltak. Ezenkívül meg kell állapítani, hogy a felperesek – akiket többek között e kérdésben a tárgyaláson meghallgattak – egyáltalán nem támasztották alá azon állításukat, miszerint a Bizottság a Kuwait Petroleum egyik korábbi alkalmazottjának 2003. október 9-i meghallgatásakor olyan elemekre támaszkodott, amelyeket a felperesek 2003. október 2-án küldtek meg a Bizottság számára. Végül azon körülmény, hogy a Bizottság úgy vélte, hogy a Kuwait Petroleum által a 2003. október 9-i meghallgatáson benyújtott elemek jelentős hozzáadott értékkel bírnak, nem befolyásolja az e társaság által korábban benyújtott elemek értékének Bizottság általi értékelését, és ennélfogva nem befolyásolja a felperesek által szolgáltatott információk értékével kapcsolatban elvégzett értékelést.

105 Ennélfogva, mivel a Kuwait Petroleum és a felperesek nem voltak hasonló helyzetben, mivel utóbbiak csak késve küldtek információkat a Bizottságnak, és azok nem voltak ugyanolyan értékesek, a Bizottság nem sértette meg az egyenlőség elvét, amikor a felperesek esetében megtagadta a 2002. évi engedékenységi közlemény alapján való bírságcsökkentést.

106 A felperesek e jogalap keretében ezenkívül a gondos ügyintézés elvének és az indokolási kötelezettségnek a megsértésére vonatkozó kifogásokat hoznak fel, csupán azt hangsúlyozva, hogy a Bizottságnak meg kellett volna említenie megállapításainak forrását, és méltányosan el kellett volna ismernie az egyenértékű bizonyítékokat.

107 Az eljárási szabályzat 44. cikkének 1. §-a szerint a keresetlevélnek tartalmaznia kell a felhozott jogalapok rövid ismertetését, és ennek kellően egyértelműnek és pontosnak kell lennie ahhoz, hogy lehetővé tegye az alperes számára védekezésének előkészítését és a Törvényszék számára a keresetről való határozathozatalt, adott esetben további információ nélkül. Ennélfogva a keresetlevélben egyértelműen ki kell fejteni azt a jogalapot, amelyre a keresetet alapították, így nem felel meg az eljárási szabályzatban támasztott követelményeknek, ha csak elvontan utalnak rá. Hasonló követelmények érvényesülnek a jogalap alátámasztására felhozott kifogás tekintetében is (a Törvényszék T-102/92. sz., Viho kontra Bizottság ügyben 1995. január 12-én hozott ítéletének [EBHT 1995., II-17. o.] 68. pontja és T-352/94. sz., Mo och Domsjö kontra Bizottság ügyben 1998. május 14-én hozott ítéletének [EBHT 1998., II-1989. o.] 333. pontja).

108 A jelen ügyben az arra alapított kifogás, hogy a Bizottság megsértette a gondos ügyintézés elvét, túl homályosan van megfogalmazva ahhoz, hogy a Törvényszék meg tudja határozni magát a kifogás tárgyát. A felperesek ugyanis nem részletezik, hogy a Bizottság a megtámadott határozat mely konkrét pontjait illetően döntött úgy, hogy önkényesen a Kuwait Petroleum által tett nyilatkozatokra támaszkodik, nem pedig a felperesek nyilatkozataira, és hogy ezenkívül mely pontokban mulasztotta el a felpereseket forrásként megemlíteni. E kifogást tehát mint elfogadhatatlant el kell utasítani.

109 Ami a megtámadott határozat indokolásának hiányára alapított kifogást illeti, azt szintén igen homályosan fogalmazták meg. Azonban, még ha feltételezzük is, hogy e kifogás elfogadható, az ítélkezési gyakorlat szerint az indokolási kötelezettségnek lehetővé kell tennie egyrészről, hogy az érdekelt – adott esetben a jogainak érvényesítése érdekében – megismerhesse a meghozott intézkedés indokait, és meggyőződhessen arról, hogy a határozat megalapozott-e, vagy sem, illetve másrészről, hogy a közösségi bíróság elvégezhesse a jogszerűség vizsgálatát. Az indokolás követelményét az adott ügy körülményei – különösen a kérdéses jogi aktus tartalma, a hivatkozott indokok jellege és a jogi aktus elfogadásának körülményei – alapján kell értékelni (a fenti 27. pontban hivatkozott Krupp Thyssen Stainless és Acciai speciali Terni kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 129. pontja).

110 A jelen ügyben úgy tűnik, hogy a Bizottság elég világosan és pontosan kifejtette, mely okok miatt döntött úgy, hogy a Kuwait Petroleum esetében csökkenti a bírságot, a felperesek esetében azonban nem. A megtámadott határozat (382)–(385) és (389)–(393) preambulumbekezdéséből ugyanis kitűnik, hogy a Bizottság úgy vélte, a Kuwait Petroleum által 2003. szeptember 12-én és 16-án, valamint a 2003. október 1-jén és 9-én benyújtott információk nagyfokú pontosságuk miatt segítették őt a jogsértés bizonyításában, míg a Nynas által 2003. október 2-án benyújtott információk – noha igen részletesek voltak, és önként szolgáltatták őket – nem segítették a Bizottságot a jogsértés bizonyításában, mivel ez utóbbi ebben az időpontban már rendelkezett a jogsértés lényeges alkotóelemeinek bizonyításához szükséges információkkal. A Bizottság megjelölte különösen azon többi forrást, amelyekkel már rendelkezett, és amelyek szerinte lehetővé tették számára a jogsértés lényeges elemeinek bizonyítását.

111 E kifogást tehát mint megalapozatlant el kell utasítani. A fentiek összességére figyelemmel teljes egészében el kell tehát utasítani a 2002. évi engedékenységi közlemény B. címének rendelkezései alapján való csökkentés megtagadására alapított jogalapot.

Az iránymutatás alapján való csökkentés megtagadásáról

A felek érvei

112 A felperesek másodlagosan úgy vélik, hogy az iránymutatás 3. pontjának megfelelően a Bizottságnak figyelembe kellett volna vennie a 2002. évi engedékenységi közlemény rendelkezéseinek hatókörén kívüli tényleges együttműködésüket.

113 A Bizottság elutasítja a felperesek érveit.

A Törvényszék álláspontja

114 Az iránymutatás 3. pontja hatodik francia bekezdésének rendelkezései szerint a Bizottság csökkentheti a bírság alapösszegét, ha „a vállalkozás hatékony[an] együttműködi[k] az eljárás során, […] a bírság kiszabásának mellőzéséről vagy a bírság összegének csökkentéséről szóló, 1996. [évi engedékenységi] közlemény hatókörén kívül". Az uniós bíróság így kifejtette, hogy a Bizottság a versenyszabályok megsértésével kapcsolatos eljárás során együttműködő vállalkozás bírságát csak abban az esetben csökkentheti az iránymutatás e rendelkezései alapján, ha az 1996. évi engedékenységi közlemény nem alkalmazható (lásd ebben az értelemben a fenti 32. pontban hivatkozott Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 380–382. pontját, valamint a fenti 64. pontban hivatkozott BASF kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 585. és 586. pontját).

115 Márpedig a 2002. évi engedékenységi közlemény – az 1996. évi engedékenységi közleményhez hasonlóan, amelynek 2002. február 14-i hatállyal bizonyos feltételek mellett a helyében lépett – a vállalkozások közötti titkos kartellekre alkalmazandó, amelyeknek célja az árak rögzítése, termelési vagy értékesítési kvóták meghatározása és a piacok felosztása, beleértve az ajánlattételben való összejátszást, illetve az import vagy az export korlátozását, és így kizárja a vertikális, illetve az EK 82. cikk hatálya alá tartozó kartelleket.

116 A jelen ügyben, mivel a kérdéses jogsértés a 2002. évi engedékenységi közlemény hatálya alá tartozik, az iránymutatás 3. cikke hatodik francia bekezdésének rendelkezései a felperesek esetében nem voltak alkalmazhatók. A jelen ügyben tehát nem alkalmazható rendelkezések figyelmen kívül hagyására alapított jelen jogalapot mint hatástalant el kell utasítani.

117 A fentiek összességéből következik, hogy a keresetlevélben foglalt, a megtámadott határozat 2. cikkének megsemmisítése iránti kérelmet el kell utasítani.

3. *A bírság összegének csökkentése iránti kérelemről*

118 Ami a megtámadott határozat megváltoztatása iránti kérelmet illeti, mivel a jelen ügyben egyetlen körülmény sem igazolja a bírság összegének csökkentését, e kérelemnek nem indokolt helyt adni. A fentiek összességéből az következik, hogy a keresetet teljes egészében el kell utasítani.

A költségekről

119 Az eljárási szabályzat 87. cikkének 2. §-a alapján a Törvényszék a pervesztes felet kötelezi a költségek viselésére, ha a pernyertes fél ezt kérte. Mivel a felperesek pervesztesek lettek, a Bizottság kérelmének megfelelően kötelezni kell őket a költségek viselésére.

A fenti indokok alapján

A TÖRVÉNYSZÉK (hatodik tanács)

a következőképpen határozott:

1) A Törvényszék a keresetet elutasítja.

2) A Törvényszék a Nynäs Petroleum AB-t és a Nynas Belgium AB-t kötelezi a költségek viselésére.

Jaeger Wahl Soldevila Fragoso

Kihirdetve Luxembourgban, a 2012. szeptember 27-i nyilvános ülésen.

Aláírások

Tartalomjegyzék

A jogvita alapját képező tényállás 1

A eljárás és a felek kérelmei 3

A jogkérdésről 4

1. A megtámadott határozat 1. cikkének megsemmisítése iránti kérelemről 4

A téves jogalkalmazásról 4

A felek érvei 4

A Törvényszék álláspontja 5

A felelősség Nynäs AB-nek való betudásakor a jelen ügyben elkövetett nyilvánvaló mérlegelési hibákról 7

A felek érvei 7

A Törvényszék álláspontja 8

– A Nynas NV üzletpolitikájának önállóságáról 8

– Az anyavállalatnak az érintett piacon tanúsított magatartásáról és a jogsértésben játszott szerepéről 9

– A túlzottan alaki elemek figyelembevételéről 10

2. A megtámadott határozat 2. cikkének megsemmisítése iránti kérelemről 10

A 2002. évi engedékenységi közlemény B. címének rendelkezései alapján való csökkentés megtagadásáról 11

A téves jogalkalmazásról 13

– A felek érvei 13

– A Törvényszék álláspontja 13

A nyilvánvaló mérlegelési hibákról 15

– A felek érvei 15

– A Törvényszék álláspontja 15

Az egyenlőség elvéről 18

– A felek érvei 18

– A Törvényszék álláspontja 18

Az iránymutatás alapján való csökkentés megtagadásáról 21

A felek érvei 21

A Törvényszék álláspontja 21

3. A bírság összegének csökkentése iránti kérelemről 21

A költségekről 21